

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 3, 4, 6 a 7

Zpráva o ověření programu v praxi
závěrečná

I.

Příjemce	Dům dětí a mládeže hlavního města Prahy
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008238
Název projektu	Výukové programy jako efektivní prostředek propojování formálního a neformálního (zájmového) vzdělávání
Název vytvořeného programu	Průzkumníci přírody III
Pořadové číslo zprávy o realizaci	3.

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu		Cílová skupina, s níž byl program ověřen
Ekocentrum MDDM Ostrov	1. ověření	2. ověření	1. i 2. ověření 10 žáků ve věku 10-18 let speciální ZŠ vzdělávání podle ŠVP podle RVP pro SŠ pro II. díl Základní škola Ostrov, příspěvková organizace
	9.1.2019	3.4.2019	
	16.1.2019	10.4.2019	
	23.1.2019	17.4.2019	
	6.2.2019	24.4.2019	
	13.2.2019	2.5.2019	
	27.2.2019	9.5.2019	
	6.3.2019	15.5.2019	
13.3.2019	22.5.2019		

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

a) *Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?*

Obě ověřování výukového programu *Průzkumníci přírody III* probíhala v Ekocentru MDDM Ostrov, v šestnácti předem naplánovaných setkáních, která vzhledem k druhům postižení účastníků, trvala vždy 2 hodiny. První ověřování proběhlo v měsíci lednu, únoru a březnu. Druhé ověřování proběhlo v měsíci dubnu a květnu. Obou ověřování se účastnil i supervizor. Výukového programu se vždy zúčastnilo 10 žáků ve věku 10 – 18 let speciální ZŠ, kteří se vzdělávají podle ŠVP podle RVP pro SŠ pro II. díl.

Jedná se o kombinované postižení s těžkou mentální retardací, které zahrnuje tyto druhy postižení:

- Vady řeči
- Poruchy koncentrace pozornosti
- Epilepsie
- Organické poruchy osobnosti a chování
- Poruchy učení a chování
- Poruchy jemné a hrubé motoriky
- Hyperkinetická porucha pozornosti a aktivity
- Atypický autismus
- Středně těžké mentální postižení
- Smíšená vývojová dysfázie
- Porucha autistického spektra
- Těžká mentální retardace
- Těžká dystrofie
- Mikrocefalie
- Porucha růstu
- Dětská mozková obrna
- Posttraumatická stresová porucha
- Downův syndrom
- Angelmanův syndrom

Účastníci trpí středně těžkým mentálním postižením, vadou řeči, poruchou koncentrace pozornosti, poruchou chování a učení, organickou poruchou osobnosti a chování, poruchou jemné a hrubé motoriky, hyperkinetickou poruchou pozornosti a aktivity. Dále je ve skupině dva žáci s těžkou mentální retardací, žákyně s atypickým autismem (porucha autistického spektra), Downovým syndromem, žák s těžkou dystrofií, mikrocefalií a poruchou růstu, tři žáci s Angelmanovým syndromem a jeden žák s posttraumatickou stresovou poruchou a epilepsií, dva žáci trpí dětskou mozkovou obrnou.

Vzhledem ke zmíněným postižením a specifickým potřebám se tato skupina účastnila obou ověření.

Výukový program v obou případech ověřoval pedagog neformálního vzdělávání spolu s pedagogem formálního vzdělávání. U prvního i druhého ověřování vždy asistoval pedagog/spoluautor VP zastupující formální vzdělávání a dvě asistentky pedagoga. Učitelky a asistentky se aktivně účastnily všech činností, žákům napomáhaly, usměrňovaly je a komentovaly, co žáci dělají. U některých činností se dopředu předpokládalo, že je žáci bez pomoci nezvládnou. Například při stříhání podle šablony, při lepení, při sázení rostlinky, při třídění podzimních plodů a listů, při výrobě kůrotisku, při kontaktu se zvířaty, při otisku stopy z keramické hlíny, výrobě krmítka pro ptáky a hmyzího hotelu. Autoři výukového programu vycházeli z dlouhodobých zkušeností při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Proto byly dílčí úkoly stanoveny tak, aby činnosti byly zajímavé, atraktivní a dokázaly je zaujmout. Veškeré činnosti na sebe vhodně navazovaly a vzájemně se propojovaly. Střídala se frontální výuka s metodami převážně motivačními a demonstračními, výuka ve skupinkách a hlavně individuální výuka s pracovní metodou. K motivaci byla nejčastěji použita metoda rozhovoru s otázkami ke konkrétnímu tématu, metoda vyprávění a popisu. V praktických činnostech byla převážně metoda pozorování, předvádění a napodobování, a to u konkrétních zvířat chovaných v zařízení a přírody v přilehlé zahradě, experimentování s přírodninami, práce s mikroskopem a s počítačem při tisku obrázku zvířete. Po celou dobu byla dodržována hygienická

pravidla, aby nedocházelo k přetěžování žáků.

Při veškerých činnostech byla respektována individuální doba soustředění, v případě ztráty pozornosti byla vždy zařazena krátká přestávka.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Cílová skupina musela být vhodně a účelově motivována i několik dní nebo týdnů dopředu. V prostředí formálního vzdělávání sbírali staré suché pečivo pro zvířata, prohlíželi si obrázky, pouštěli zvuky zvířat, ukazovali si demonstrační obrázky.

Organizace programu odpovídala skupině, která je zdravotně znevýhodněna. Bylo nutné domluvit se na specifických postupech a metodách při realizaci programu. Skupina nezvládá běžné porozumění a komunikaci, reagovala na různé podněty i nečekaným chováním, které často skončilo záchvatem křiku, agresí i fyzickou. V takových situacích reagovala učitelka nebo asistentka, která žáka usměrnila a většinou ho odvedla z místnosti, aby se nenarušila činnost ostatních žáků.

Samotný výukový program potom probíhal po dobu obou ověřování téměř ve všech dostupných prostorech ekocentra, aby každé setkání bylo svým prostředím pro žáky zajímavé. Střídal se klubovny s chovatelskými místnostmi, kde docházelo ke kontaktu se zvířaty.

Žáci této cílové skupiny se vždy na výukový program těšili. Na první i druhé ověření přišli s očekáváním, co zajímavého budou dělat. Především se těšili na manipulaci s živočichy. Tato aktivita se žákům během výuky ve formálním vzdělávání běžně nedostává a byla dominantou při prvním i druhém ověřování VP. Žáci se ke všem aktivitám stavěli velice kladně, měli možnost nejen ukázat, ale i ověřit si své znalosti a dovednosti získané ve formálním vzdělávání. Celý výukový program byl na manipulaci a kontaktu se zvířaty postaven.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Reakce skupiny se odvíjela od zdravotního postižení žáků a porozumění danému úkonu. Hodnotím kladně reakce na obsah programu, který byl žákům předkládán. Žáci dokázali projevit radost, pustili se do aktivit s nadšením a se zájmem. V případě obou ověřování bylo potřeba činnosti neustále komentovat a poskytovat jednoduché a jasné pokyny, protože žáci mají tendence ke snadnému rozptýlení. Téměř všechny úkoly plnili s dopomocí. Veškeré činnosti subjektivně vnímali jako hru a zábavu. Všem žákům záleželo na výsledku a velice oceňovali pochvaly od jiných osob, než byla jejich třídní učitelka nebo asistentky. Byl vidět mírný rozdíl mezi prvním a druhým ověřením. Žáci si pamatovali jak informace, tak praktické činnosti z prvního ověření a ve druhém ověření se zapojovali bez pobízení. Svůj kladný projev žáci vyjadřovali úsměvem, gesty, potleskem a jásotem. Jak v prvním, tak ve druhém ověření.

2. Výsledky ověření

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

Pokud během prvního a druhého ověření nastaly občasné problémy, vyplynuly spíše ze zdravotního postižení cílové skupiny. Pedagogové ihned dané situace řešili improvizací, která přispěla k pokračující pohodě. Po celou dobu setkávání byl důležitý dohled pedagoga a asistentek, protože někteří žáci měli tendence odcházet a utíkat. Při této situaci nemělo cenu žáky do činnosti nutit. Byla důležitá přirozenost zaujetí, nezahlcovat zbytečně žáky nadměrnými informacemi a spolupráce formálního a neformálního pedagoga.

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

Probíhala perfektní spolupráce formálního a neformálního pedagoga/realizátora, která také vyplývala ze znalosti problematiky cílové skupiny. Problémy, které nastaly z důvodu zdravotních postižení žáků, bylo třeba řešit ihned na místě. Důležitá byla přítomnost pedagoga formálního vzdělávání, který umí vždy vhodně reagovat na individuální potřeby žáků a znalost problematiky dané cílové skupiny.

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Vytvořený VP upraven nebude a lze využít ve stávajícím stavu.

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

Obě ověření neshledala potřebu úpravy výukového programu, program lze využít ve stávajícím stavu.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření¹

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Po realizaci prvního ověření účastníci z cílové skupiny hodnotili obsah výukového programu velmi kladně, a to slovním vyjádřením, úsměvem, gesty a mimikou a nejčastěji potleskem. To samé následovalo i v případě druhého ověření.

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Minimální teoretické vědomosti spojené s vizuální strukturou učení jsou základem celého programu. Nejlépe byly hodnoceny veškeré praktické činnosti, ve kterých si žáci formou hry ověřovali své vědomosti a dovednosti z formálního vzdělávání. Žáci měli možnost přímého kontaktu s živočichy – zjišťovali rozdíly v pokrytí těla živočichů – kůže hada, kůže agamy, krunýř suchozemských želv, vyzkoušeli si, jaké jsou bodliny ježka bělobřichého, srst králíka a morčete.

Pracovali s pomůckami, které se běžně ve škole nepoužívají. Byli nadšeni z práce s mikroskopem a nádobkami s lupou. Vyzkoušeli si poslech běžných přírodních zvuků zesílených směrovým mikrofonem s parabolou.

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Věcný obsah programu byl hodnocen velmi kladně. Obsah programu odpovídal cílové skupině. Žáci se rádi učili novým věcem, které jim byli nabízeny jinými formami, než jsou zvyklí z formálního vzdělávání. A přesto,

¹ Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce uchovává pro kontroly na místě.

že se činnosti v druhém ověření opakovaly, pro žáky byly předkládané informace přínosem. Téma celého programu bylo žákům blízké. Dozvěděli se nové informace o zvířatech, rostlinách a přírodě vůbec. Přidanou hodnotou byl přímý kontakt se vším, o čem se vzdělávali teoreticky.

d) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Cílová skupina byla spokojena s výbornou organizací každého setkání v prvním i druhém ověření. Skupině byla nabídnuta široká škála praktických činností. Využívali všech nabízených možností kvalitního materiálního vybavení zařízení. Velkým přínosem bylo pro žáky nejen pozorování, ale důležitý byl pro ně přímý kontakt se zvířaty. Při této činnosti velice často překonávali své pocity nejistoty a strachu z neznámého.

Velký význam pro žáky měla digitální technika. Všichni žáci se poprvé setkali s funkcí mikroskopu.

e) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Realizátor programu měl osobitý přístup k žákům. Důležitá byla jeho znalost všech zdravotních postižení u žáků. Důležitou roli také sehrály předchozí zkušenosti s těmito žáky, protože jde o dlouhodobou spolupráci s touto cílovou skupinou. Realizátor vhodně a přiměřeně reagoval na potřeby žáků, byl vždy perfektně připraven a uměl žáky zaujmout. Probíhala výborná spolupráce mezi všemi účastníky a obě ověření prokázala, že je propojování formálního a neformálního vzdělávání smysluplné.

f) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

Účastníci neměli žádné připomínky.

g) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Ne.

h) Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

VP byl zpracován formálním i neformálním pedagogem v souladu se SVP žáků speciální ZŠ, kteří se vzdělávají podle ŠVP podle RVP pro SŠ pro II. díl.

i) Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?

První i druhé ověření tohoto výukového programu u stejné cílové skupiny bylo ze strany realizátorů hodnoceno velmi kladně, s výbornou vzájemnou zpětnou vazbou a koordinací. Pozitivně hodnocen byl zejména kreativní přístup při plnění úkolů, schopnost reagovat na okamžité potřeby žáků, zaujmout je a plnit tak hlavní cíle programu.

j) Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?

Vytvořený výukový program již není potřeba upravovat a lze využít ve stávajícím stavu.

k) Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Veškeré činnosti byly velmi dobře zpracované a uchopitelné pro danou cílovou skupiny. Po celou dobu byly zohledňovány speciálně vzdělávací potřeby těchto žáků.

l) Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zpracovány do další/finální verze programu:

Výukový program nevyžaduje úpravy a lze využít ve stávajícím stavu.

*m) Další připomínky od autorů, realizátorů a supervizora tohoto výukového programu
Kromě přihlídnutí k typu postižení cílové skupiny a jejích speciálních vzdělávacích potřeb, je třeba zohlednit i složení skupiny, individuální zvláštnosti žáků a jejich momentální dispozice a náročnost výukového programu tomu přizpůsobit.*

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Bc. Šárka Märzová	10.6.2019 Ostrov	

